

O GOSPODARENJU KOMUNALNIM OTPADOM

Početak lipnja u *Institutu građevinarstva Hrvatske* - Poslovni centar Split održana je tematska rasprava o gospodarenju komunalnim otpadom. Okupila je izuzetno dojmljiv broj sudionika, između ostalih brojne stručnjake iz tog područja i predstavnike udruga koje se brinu o zaštiti okoliša. Od 1964. otad u Splitu postoji gradsko odlagalište Karepovac, koje za odlaganje otpada rabe i okolni gradovi i općine, na površini od 180 tisuća četvornih metara prikupljeno je više od tri milijuna prostornih metara svakovrsnog otpada. Visina se brda nezaštićena smeća sve više povećava, a bujajuća je stambena izgradnja u Splitu "premjestila" Karepovac s daleke periferije gotovo u središte grada. Sva dosad obavljena istraživanja nedvojbeno govore – Karepovac treba zatvoriti i sanirati. Karepovac je samo jedno od 126 odlagališta u Hrvatskoj, od čega je sedamdesetak smješteno duž jadranske obale, a samo desetak ima sve potrebne dozvole.

A što predviđa novo rješenje? Stručnjaci su već odavno predložili grad-

ABOUT THE MUNICIPAL WASTE MANAGEMENT

Regional waste disposal problems were discussed at the gathering organized in Split to tackle problems related to the erection of a big regional municipal waste disposal site. All participants would like the waste to be disposed outside of their area, which is obviously impossible. At the same time the participants did not prove responsive to projects of common interest. The issue of waste disposal is not well understood, and public protests were organized. Many believe that waste processing centers should not be built at all simply because they are highly dangerous. It is almost impossible to reconcile such differences in opinion. During discussion, it was indicated that significant problems have emerged with respect to new materials which are very difficult to process, and that every delay is both costly and dangerous. In conclusion, it is stated that there are currently no properly organized disposal sites in Dalmatia. There is only one disposal site for animal waste, and even this site does not have a valid operating permit.

nju novog centra za zbrinjavanje komunalnog otpada na drugome mjestu – istražuje se lokacija u općini Lećevica, 30 kilometara udaljena od Splita. Ujedno je predloženo, radi smanjivanja troškova izgradnje, da to bude regionalni centar za zbrinjavanje otpada. Četiri dalmatinske županije imaju, računa se, ukupno 898.887 stanovnika, a na njihovu području prosječno boravi gotovo 32 milijuna turista na godinu i svi zajedno u sve četiri županije "proizvedu" više od 290.000 tona smeća.

Moguća lokacija županijskog ili regionalnog centra za zbrinjavanje otpada je kao "markica" ubačena u novi Prostorni plan Županije, no umjesto da predložena varijanta bude poticaj za suradnju, razgovore i pripreme, postala je pravi kamen razdora. Val nezadovoljstva pokrenuli su mjesni stanovnici, koji su smatrali da će im budući centar za odlaganje otpada definitivno "pokvariti" okoliš, čemu su u proteklih godinu dana svoj doprinos dali mnogi iz samo njima znanih razloga. Trenutačno stanje jest mirovanje u svemu osim u nastavku istražnih radova na mogućoj lokaciji pod zaštitom policije. Ujedno se nastavljaju tihe svađe oko toga da bez obzira na cijenu nitko nije zainteresiran za regionalni centar za gospodarenje otpadom. Svakoj županiji na obali treba osigurati jedan centar pa "što košta da košta". A kako je sve lako izračunati, tako se pokazalo da bi izgradnja četiriju centara za gospodarenje otpadom, u svakoj županiji, ukupno stajalo 40 milijuna eura, a izgradnja jednoga regionalnog centra za sve županije 14,5 milijuna eura.

I upravo u trenutku kada se činilo da stiže novi val svađa na temu zbrinjavanja otpada, kada je resorno ministarstvo obznanilo da će novac za sanaciju dobiti ona odlagališta koja

Jedno divlje odlagalište podno Marjana u Splitu

Priručno odlagalište uz jedno suvremeno skladište

imaju lokacijsku dozvolu, odnosno sve potrebne papire, usporedno s dolaskom prvih turista, planulo je mjesno odlagalište na Murteru u Šibensko-kninskoj županiji. Upravo je vlast u toj Županiji rekla da ne želi regionalno odlagalište, ali ni odlagalište Splitske županije u Lećevici, jer je crta razgraničenja tih dviju županija jako blizu mogućem centru za gospodarenje otpadom, a to bi moglo dovesti do zagađenja u Šibensko-kninskoj županiji. I dok je gorjelo smeće na Murteru, a lokalna se vlast angažirala pri pronalaženju ma-

terijala za zasipanje odlagališta u plamenu, stizale su izjave kako je Županiji njihovo odlagalište (također bez sve potrebne dokumentacije) na predjelu Bikarac sasvim dovoljno.

U međuvremenu je Hrvatska, kako je to zgodno rečeno, došla pred vrata Europe, a na popisu nužnih aktivnosti koje treba napraviti prije nego se europska vrata širom otvore jest – velik posao na zaštiti okoliša. To u hrvatskom slučaju znači i potpuno definiranje statusa sadašnjih odlagališta otpada, što legalnih što ilegalnih, kojih na području Hrvatske prema

Odlagalište u blizini Sjeverne luke u Splitu

nekim pokazateljima ima 2000 do 3000, te gradnja suvremenih centara za odlaganje otpada. Sudionicima tematske rasprave u Splitu još su u sjećanju bile slike s ulica Makarske zatrpane smećem u travnju ove godine. Netko od njih se dramatično zapitao – hoće li se nama dogoditi Makarska? A dio stručnjaka nazočnih na raspravi upravo je to ustvrdio – Makarska se već događa u brojnim mjestima na području Hrvatske.

Tematske se rasprave uglavnom organiziraju s namjerom da se iskristaliziraju stavovi, prikupe važne informacije, "opipa" bilo javnosti i donesu valjane odluke. Splitska rasprava o mogućnostima i varijantama za odlaganje komunalnog otpada s ovog područja pokazala je podjelu na dva tabora. S jedne je strane bila struka koja je argumentima pokušala obraniti potrebu da se centri za odlaganje i gospodarenje otpadom moraju graditi, kako bi se izbjegla odlagališta na koje se nekontrolirano odlaže svakovrtni otpad, neovisno o tome ima li ili nema valjanu dokumentaciju. Na drugoj strani bili su volonteri – zaštitari prirode, uglavnom bez protuargumenata, ali s čvrstim uvjerenjem da se centri za odlaganje otpada baš nigdje ne mogu graditi jer su upravo baš na tom i tom mjestu – opasni. I ništa dalje.

A dalje će se jednostavno morati. Još se ne zna tko će i kako pomiriti stavove. Nije to znao ni prof. dr. sc. Jakša Miličić, inače moderator javne rasprave koji niz godina pomno izučava problematiku odlaganja komunalnog otpada kao stručni suradnik IGH-PC Split. Prof. dr. sc. Zlatko Milanović, tehnički direktor ZGOSA i voditelj sanacije zagrebačkog odlagališta Jakuševac, u raspravi je rekao da nam se pojavljuju najnoviji problemi - koštano brašno, mobiteli, računala... Gospodarske se dobiti mogu postići tako da se što prije donese odluka što valja činiti. Odugovlačenje se može platiti i novcem i zdravljem.

Ljiljana Prebanda, predsjednica Ekološke udruge *Sunce*, problem vidi u pravom načinu informiranja. Tako se barata i opasnim izrazom građevinska površina koja bi navodno ostala nakon saniranja odlagališta. Ljudi onda misle da to građevinsko zemljište mogu i prodati... Mislav Zuppa iz splitske tvrtke *Ecooperativa* ustvrdio je da su u Istri problem odlaganja otpada najbolje riješili. Postoji osam odlagališta, a rovinjsko sanitarno odlagalište zadovoljava sve europske standarde. Miljenko Weiss iz *IGH* u Zagrebu smatra da nitko ne može osporavati važnost postojanja regionalnog centra, ali osnovni su problem odlaganja lokacije. Kolega iz *IGH* u Splitu Žarko Dešković upozorava da 200.000 Splitskana plati na mjesec 20 milijuna kuna za mobilne telefone, a postavlja se pitanje može li jedno kućanstvo platiti godišnje 50 eura na godinu za sanaciju odlagališta. Branko Pejaković, direktor *Hrvatskih voda VGO Split*, napomenuo je da samo Vrgorac ima 30 manjih i većih odlagališta. Smeće se bez ikakve kontrole odlaže na državnim površinama kojima upravljaju *Hrvatske šume*, *Hrvatske ceste* i *Hrvatske vode*. Svake se godine 40 komada uginule stoke izvlači iz HE *Dale*, a jedino Metković ima stočno groblje, ali je i ono nelegalno.

Novac, lokacija, informacija, profit... Što je osnovna zapreka da se problem odlaganja otpada rješava tako teško?

Sve računice pokazuju – novac je prava sitnica, naravno tijekom eksploatacije već izgrađenog centra za gospodarenje otpadom. Četveročlana obitelj proizvede jednu tonu otpada na godinu. Čak i da se otpad doprema u centar za odlaganje s otoka i šireg priobalnog područja, svaki bi član četveročlane obitelji plaćao samo jednu kunu na mjesec. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva osnovalo je Fond za zaštitu okoliša u kojem se prikuplja novac "ubran" od brojnih zagađivača. Planirano je da Fond uloži

Jedno divlje odlagalište iznad Solina

344 milijuna kuna za sanaciju 33 odlagališta u Hrvatskoj, što je samo trećina od onih koji imaju kakvu-takvu dokumentaciju. Samo u 2004. planira se uložiti 155 milijuna kuna bespovratnih sredstava. A do 2010. planirano je da će Fond ostvariti 2,2 milijarde kuna. Pa tko kaže da je novac problem?

Smještaj odlagališta, bio on županijski ili regionalni, izaziva najveći otpor, barem prema zbivanjima u posljednje vrijeme. Još se točno ne zna koja će se argumentacija primijeniti pri izboru određene lokacije, osim

argumenta koji je iznad svih – po svaku cijenu spriječiti i najmanju mogućnost zagađenja podzemnih voda. Informacija je nužan segment u svakoj akciji takvog tipa. Može li biti dovoljno samo formiranje stručnog tima koji će se baviti svim poslovima oko odlaganja otpada i u sklopu svoje djelatnosti informirati i educirati? Vrijeme će to tek pokazati, s obzirom na već unaprijed stvorenu lošu klimu i raspoloženje ljudi. Argument da se gotovo pred svakim kućnim pragom može pojaviti neko divlje odlagalište još uvijek nije najjači.

Ukrasi u jednoj idiličnoj šumici

Profit je, misli se, uvijek jak argument. U prikupljanju i obradi komunalnog otpada okoristiti se mogu gotovo svi. Čak se i tako skupi projekt kao što je centar za odlaganje otpada može isplatiti ostvarenim profitom. Pa i pojedinačno mogu profitirati mnogi – raznim oblicima rente, ulaganjem u razvoj programe i još mnogo toga. O tome segmentu se najmanje i razgovara. Manjak brige za novcem i za profitom pokazao se i tako što je Split ostao bez 59 milijuna kuna bespovratne državne pomoći za sanaciju odlagališta Karepovca, zato što uz potrebne dokumente nije priložena lokacijska dozvola. Kada se zna da bi sanacija Karepovca stajala 148 milijuna kuna (planirano je da se zatvori do 2015.) tolika

bi bespovratna financijska sredstva zaista dobro došla. Split novac nije dobio ni zato što, tvrde u Ministarstvu, nema ni glavni projekt sanacije svoga odlagališta, a u Splitu odgovaraju da je to zato što još uvijek ne postoji idejno rješenje za područje Karepovca.

Rasprave se stalno vode po principu – nećeš u moje dvorište. To što bi ustupanje komadića svoga "zabrana" moglo donijeti koju kunu više čak i u kućni proračun, malo koga zanima. I dok je trajala rasprava u Splitu, među 30 sudionika kružilo je nekoliko bijelih tanjurića, napunjenih "nečim". Naravno, svi su mogli pomirisati tu crnu gomilicu kako bi se uvjerali da se radi o masi koja ostaje nakon što se selekcijom komunalnog otpada,

iskorištenjem u svim njegovim segmentima, sve dovede do suhe frakcije, poslije mehaničke i biološke obrade. Značajno klimanje glavama onih koji su stručnjaci i znalci te onih koji su sebe predodredili misiji – po svaku cijenu spriječiti izgradnju centra za odlaganje otpada, možda bi moglo nešto značiti. No splitski skup nije donio nikakve zaključke, a istodobno je iskazao i rezervu prema tvrdnji da bi regionalni centar za sve županije na obali bio prihvatljivo rješenje. Ali ipak treba ispitati sve mogućnosti i zaključiti da ako se već mora takvo što graditi, mora li to biti za svaku županiju posebno.

Jadranka Samokovlija Dragičević

Snimio: Luka Dragičević